

Der anføres de – skønnede – mest centrale, nyere bøger og tidsskriftsartikler. Selv om en sådan bibliografi nødvendigvis ved udarbejdelsen må give anledning til mange tvivlsspørgsmål, således at enhver anden (end udgiverne) på en række punkter ville have valgt anderledes, undgås det ikke, at en meget stor del af de mest centrale, angelsaksiske arbejder kommer med. Det vil føre alt for vidt at nævne alternativer til det givne udvalg, så meget mere som det her givne udvalg, der er beregnet for studenter, har taget andre hensyn end rent bibliografiske. På trods af titlen er bogen snarere en studievejledning.

Udgiverne kunne uden skade have gjort sig lidt mere umage med det formelle. Jeg tænker her ikke alene på nogle vildledende trykfejl, men også på at man ikke har angivet bøgernes tryksted, ligesom der også kan findes direkte fejl i de angivne titler. Alligevel kan man anbefale den overskuelige, lille bog, som ikke er *The (Selected) Bibliography in Economics*, men som dog vil give alle, der ønsker at arbejde med et eller andet område, et godt udgangspunkt i eftersøgningen af relevant litteratur.

*P. Nørregaard Rasmussen.\**

\* Dr. polit., professor ved Københavns Universitet.

*John Kenneth Galbraith: The Affluent Society*, Houghton Mifflin Company, Boston 1958, 368 sider.

Det hører utvivlsomt til undtagelserne, at man i Nationaløkonomisk Tidsskrift finder anmeldelser af bestsellers, men John K. Galbraiths »The Affluent Society« har igennem flere uger i efteråret 1958 figureret på fremtrædende pladser på New York Times' liste over bestsellers. Denne kendsgerning bør dog ikke afskrække nogen fra at læse bogen, der indeholder en overordentlig levende skildring af de samfundsmæssige problemer i USA ved slutningen af 1950'erne.

De indledende kapitler indeholder en række dogmehistoriske islæt, der strækker sig fra Adam Smith og Ricardo over Marx til Marshall og Keynes. Galbraith illustrerer i disse afsnit, hvorledes disse forfatteres

økonomiske teorier var knyttet til samfundsforholdene på de tidspunkter, hvor deres økonomiske teorier blev udformet, og det påvises derefter, hvorledes deres ideer er gået over i det politisk-økonomiske tanke-sæt, som Galbraith betegner som »the conventional wisdom«, hvorfra ideerne så senere hentes frem ved passende lejligheder og hyppigt anvendes i situationer, der på afgørende punkter afviger fra forholdene på tidspunktet for teoriernes udformning.

Galbraith når herigennem frem til et hovedtema i bogen, idet han anser det for at være et udslag af the conventional wisdom, når man endnu i et samfund som det amerikanske i 1950'erne – »the affluent society« – ser det som det centrale mål for den økonomiske politik at forøge den samlede produktion. Forfatteren tager samtidig afstand fra den moderne neutrale vurdering af forbruget, der ikke mener, at der er plads for nyttebetragtninger inden for den økonomiske teoris arbejdsområde.

Den resterende del af bogen, der overvejende har et økonomisk-politisk sigte, behandler en række aktuelle samfundsproblemer i øjeblikkets USA. Galbraith stiller sig tvivlende over for den udbredte opfattelse om, at USA's potentielle produktionsmuligheder vil være tilstrækkelige til at sikre USA's stilling under en international konflikt. Han henholder sig i denne forbindelse til sine egne erfaringer fra den amerikanske administration under den 2. verdenskrig, hvor man efter Galbraiths mening svækkede den amerikanske krigsindsats ved at tage vidtgående hensyn til de amerikanske forbrugere. Ud fra sin vurdering af forbruget vender han sig endvidere imod den udstrakte forbrugercreditgivning i USA.

I omtalen af inflationsproblemet, som Galbraith betragter som et alvorligt problem, gør han sig til talsmand for at løse dette ved en direkte indsats over for lønninger, priser og avancer, medens hans vurdering af pengepolitikens muligheder i inflationsbekæmpelsen kan illustreres med følgende citat: »No other economic policy has ever shown such a capacity to survive failure to be hailed as success«.

Der anføres de – skønnede – mest centrale, nyere bøger og tidsskriftsartikler. Selv om en sådan bibliografi nødvendigvis ved udarbejdelsen må give anledning til mange tvivlsspørgsmål, således at enhver anden (end udgiverne) på en række punkter ville have valgt anderledes, undgås det ikke, at en meget stor del af de mest centrale, angelsaksiske arbejder kommer med. Det vil føre alt for vidt at nævne alternativer til det givne udvalg, så meget mere som det her givne udvalg, der er beregnet for studenter, har taget andre hensyn end rent bibliografiske. På trods af titlen er bogen snarere en studievejledning.

Udgiverne kunne uden skade have gjort sig lidt mere umage med det formelle. Jeg tænker her ikke alene på nogle vildledende trykfejl, men også på at man ikke har angivet bøgernes tryksted, ligesom der også kan findes direkte fejl i de angivne titler. Alligevel kan man anbefale den overskuelige, lille bog, som ikke er *The (Selected) Bibliography in Economics*, men som dog vil give alle, der ønsker at arbejde med et eller andet område, et godt udgangspunkt i eftersøgningen af relevant litteratur.

*P. Nørregaard Rasmussen.\**

\* Dr. polit., professor ved Københavns Universitet.

*John Kenneth Galbraith: The Affluent Society*, Houghton Mifflin Company, Boston 1958, 368 sider.

Det hører utvivlsomt til undtagelserne, at man i Nationaløkonomisk Tidsskrift finder anmeldelser af bestsellers, men John K. Galbraiths »The Affluent Society« har igennem flere uger i efteråret 1958 figureret på fremtrædende pladser på New York Times' liste over bestsellers. Denne kendsgerning bør dog ikke afskrække nogen fra at læse bogen, der indeholder en overordentlig levende skildring af de samfundsmæssige problemer i USA ved slutningen af 1950'erne.

De indledende kapitler indeholder en række dogmehistoriske islæt, der strækker sig fra Adam Smith og Ricardo over Marx til Marshall og Keynes. Galbraith illustrerer i disse afsnit, hvorledes disse forfatteres

økonomiske teorier var knyttet til samfundsforholdene på de tidspunkter, hvor deres økonomiske teorier blev udformet, og det påvises derefter, hvorledes deres ideer er gået over i det politisk-økonomiske tanke-sæt, som Galbraith betegner som »the conventional wisdom«, hvorfra ideerne så senere hentes frem ved passende lejligheder og hyppigt anvendes i situationer, der på afgørende punkter afviger fra forholdene på tidspunktet for teoriernes udformning.

Galbraith når herigennem frem til et hovedtema i bogen, idet han anser det for at være et udslag af the conventional wisdom, når man endnu i et samfund som det amerikanske i 1950'erne – »the affluent society« – ser det som det centrale mål for den økonomiske politik at forøge den samlede produktion. Forfatteren tager samtidig afstand fra den moderne neutrale vurdering af forbruget, der ikke mener, at der er plads for nyttebetragtninger inden for den økonomiske teoris arbejdsområde.

Den resterende del af bogen, der overvejende har et økonomisk-politisk sigte, behandler en række aktuelle samfundsproblemer i øjeblikkets USA. Galbraith stiller sig tvivlende over for den udbredte opfattelse om, at USA's potentielle produktionsmuligheder vil være tilstrækkelige til at sikre USA's stilling under en international konflikt. Han henholder sig i denne forbindelse til sine egne erfaringer fra den amerikanske administration under den 2. verdenskrig, hvor man efter Galbraiths mening svækkede den amerikanske krigsindsats ved at tage vidtgående hensyn til de amerikanske forbrugere. Ud fra sin vurdering af forbruget vender han sig endvidere imod den udstrakte forbrugercreditgivning i USA.

I omtalen af inflationsproblemet, som Galbraith betragter som et alvorligt problem, gør han sig til talsmand for at løse dette ved en direkte indsats over for lønninger, priser og avancer, medens hans vurdering af pengepolitikens muligheder i inflationsbekæmpelsen kan illustreres med følgende citat: »No other economic policy has ever shown such a capacity to survive failure to be hailed as success«.

Der er imidlertid næppe tvivl om, at et hovedpunkt i Galbraiths bog er hans betragtninger over bedømmelsen af offentligt (tr. privat forbrug i USA. Han påviser (hvad antagelig ret få skandinaver, der har besøgt USA, vil være uenige i), at der i USA i almindelighed diskrimineres kraftigt imod det civile offentlige forbrug til fordel for det private forbrug med det resultat, at de offentlige ydelsers standard ofte er ringere end i Vesteuropa. Denne indstilling har – efter forfatterens opfattelse – haft en særlig uheldig indflydelse på undervisningsvæsenets udvikling i USA, lige som også det akutte slumproblem, der eksisterer i de fleste amerikanske storbyer, i et vist omfang er et problem af denne negative indstilling til offentlig intervention i samfundslivet. Galbraiths betragtninger over USA's problemer på undervisningsområdet er skrevet for oktober 1957 og er således ikke påvirket af den bølge af videnskabelig selvransagelse, der satte ind i USA efter Sovjetunionens opsendelse af den første sputnik.

I sin diskussion af hvilke midler, der bør anvendes i den økonomiske politik i »the affluent society«, gør Galbraith sig til talsmand for, at man for at lette presset for til enhver tid at opnå maksimal produktion og beskæftigelse, lader arbejdsløshedsforsikringens ydelser variere, således at de under perioder med betydelig arbejdsløshed næsten svarer til den normale løn inden for det pågældende fag, medens understøttelsen tænkes nedsat i perioder med gode beskæftigelsesforhold. Med henblik på at opnå en højnelse af de offentlige ydelsers standard i forhold til de private konsumgoders kvalitet gør Galbraith sig til talsmand for indførelse af en generel omsætningsafgift.

I et af bogens sidste kapitler, »Labor, Leisure, and the New Class«, peger Galbraith på, hvorledes indstillingen til arbejde og materielle goder vil blive påvirket af den omstændighed, at en stadig voksende andel af befolkningen vil have gennemgået en højere uddannelse. Denne udvikling vil føre frem mod en tilstand, hvor erhvervsvalget i højere grad end nu vil blive bestemt af de enkeltes faglige interesser, og Galbraith forudser, at denne udvikling vil

medføre en nedgang i den betydning, der vil blive tillagt materielle goder som social målestok i samfundet. Det kan i tilslutning hertil nævnes, at Galbraith tidligere i sin bog gør sig til talsmand for den opfattelse, at rigdommen som sådan ikke på samme måde som tidligere er et ideal for den amerikanske befolkning, og at den økonomiske ulighed herved har tabt en stor del af sin virkning som politisk trækplaster.

Selv om »The Affluent Society« i overensstemmelse med sin titel først og fremmest behandler overflodens problemer, indeholder bogen dog et kort – men overordentlig velskrevet – afsnit om den absolutte fattigdom, som man den dag i dag kan møde i mere afsides landbrugsdistrikter i det sydlige og østlige USA.

Som det vil være fremgået af foranstående, er Galbraiths bog – trods sin teoretiske indledning – i sin essens en politisk bog, men økonomen Galbraith præger dog hele fremstillingen, hvad der bevirker, at bogen trods sit politiske islæt får karakter af en levende og utraditionel fagbog.

Bogen er – sikkert med fuldt overlæg – skrevet med en betydelig overlegenhed, og man fornemmer, at forfatteren har følt et vist velbehag ved at røkke ved mange bestående dogmer i amerikansk samfundsliv. Selv om bogen netop ved at sætte tingene på spidsen ofte ægger til modsigelse, er den samtidig præget af en sober, alvorlig og til tider næsten puritansk indstilling til samfundsproblemerne i USA.

Som skandinav kan det næppe undgås, at man under læsningen flere gange får det indtryk, at Galbraith ønsker at føre udviklingen i USA nærmere over mod velfærdsstaten i nordeuropæisk forstand, således at bogen set på baggrund af den i de senere år udbredte tendens til at fremhæve skyggesiderne ved velfærdsstaten (ikke sjældent set på baggrund af det mere dynamiske samfund i USA) kan ses som en bekræftelse på den gamle sandhed om, at enhver sag har mindst to sider.

*Niels Ussing\**

\* Attaché ved den danske ambassade i Washington.